

Socialdemokraternas kronprinsessa. Men själv är Margot Wallström kluven till politiken.

– Jag tycker genuint illa om det ytliga.

Det är snart bara utseende och opinionsundersökningar som räknas.

AV OSKAR EKMAN FOTO JANNE DANIELSSON

”Många tycker nog att jag har svikit”

Under sommaren som gått har Margot Wallström för en gångs skull ”bara varit hemma” i huset i Hammarö utanför Karlstad. Men det betyder, kryper det fram, att

hon oavbrutet gått promenader, cyklat, joggat, badat och plockat bär.

–Ja, jag gillar att jobba. Har svårt att bara vara lat. Men det kanske är en fråga om tid, att man måste vänja sig...?

Hon ser upp från sin hotellfrukost med de bruna, intensivt närvarande ögonen. Ler. Det sista tror hon inte på själv.

Och det gör ingen annan heller som träffat henne, eller som läst nya biografien ”Margot”, skriven av författaren och DN-krönikören Bengt Ohlsson.

Margot Wallström återvänder till tallriken. Hon äter märkligt nog sina smörgåsar med kniv och gaffel och får det att se helt naturligt ut.

– Men det var också jättesvårt att anpassa sig till att vara ledig, eftersom vårt sista officiella besök i Colombia var så upprivande...

Reste över hela världen

De senaste två åren har Margot Wallström arbetat som FN:s särskilda representant i frågor som rör sexuellt våld i konflikter. Med bas i New York, men med ständiga resor över världen.

–I Colombia har alla uniformerade och beväpnade grupper använt sig av det här som ett sätt att signalera makt. Ett kvinnoliv är inte vårt mycket. Nationella säkerhetsstyrkor som polisen och armén, Farcgerillan, de kriminella grupperna – alla våldtar. Under långa sessioner

satt vi och lyssnade till vittnesmål från unga flickor. Efteråt hade vi väldigt tuffa förhandlingar med regeringen. De säger att de redan har lagar som förbjuder sexuellt våld – men vad betyder det i praktiken? Det var en klurig uppgift att få dem att samarbeta med oss.

När Margot Wallström säger klurig menar hon snarare att det krävdes ett diplomatiskt råvspel på hög nivå. Att visa ödmjukhet och förståelse inför makthavarnas svåra situation, att vara lagom charmerande – och så bakom leendena framföra ett reellt hot om att skriva upp ett antal namn på FN:s ”Svarta lista”, eller ännu hellre, kalla in Internationella brottmålsdomstolen i Haag.

personfakta

Namn: Margot Elisabeth Wallström

Ålder: 57 år (född 28 september 1954).

Familj: Maken Håkan, 62, och sönerna Viktor, 27, och Erik, 19.

Bor: I villa i Hammarö utanför Karlstad.

Bakgrund: Bland annat riksdagsledamot (1979–1985), kulturminister (1994–1996) och socialminister (1996–1998).

Tio år som Sveriges EU-kommissionär i Bryssel (1999–2009). Mellan 2010 och 2012 FN:s särskilda representant i frågor som rör sexuellt våld i konflikter.

Aktuell: Med boken ”Margot”, en biografi skriven av författaren Bengt Ohlsson (som bland annat fick Augustpriset 2004 för romanen ”Gregorius”).

Läser just nu: ”Ett kort uppehåll på vägen från Auschwitz” av Göran Rosenberg.

Margot Wallström besöker en flyktingförläggning i Mungote i Norra Kivu i Demokratiska Republiken Kongo 2010.

FOTO GWENN DUBOURTHOUMIEU/SCANPIX

– Moderna krig består ju inte av två arméer på ett slagfält, förklarar Margot Wallström. Ofta handlar det om inbördeskrig mellan massor av små oorganiserade grupper. Då tar man till andra metoder. Våldtäkt är en enkel och billig metod att utrymma en hel by och sprida skräck. Det har också effekt under en lång tid, eftersom barnen blir så rädda.

”Så varför tar man inte till vara kvinnors kraft i den politiska världen? Det är vansinne!”

–Kopplingen mellan våld och sexualitet – hur ser den ut? Vi är bara i början av att förstå detta som fenomen. Visst handlar det om maktutövning. Men många soldater klarar inte av att genomföra en våldtäkt. Då tar de till andra saker. Sticker upp en bajonett i underlivet på kvinnan. Eller skjuter dem där. Eller hittar på något annat: ”Kan man föra in ett brinnande föremål...?”

Trots alla vidrigheter hon stött på har hennes övergripande syn på män inte förändrats, förklarar hon. Däremot på kvinnorna. Deras styrka upphör aldrig att förvåna.

–Det är med ett tyngre hjärta man lämnar ett sådant här uppdrag. De allra, allra flesta offer vi träffar är helt oskyldiga mödrar som bara försökt försörja en familj. Samtidigt är det farligt att sätta dem i offerrollen, de är ju egentligen de starka! Så varför tar man inte till vara kvinnors kraft i den politiska världen? Det är vansinne!

Margot Wallström är född 1957 och uppväxt i Kåge utanför Skellefteå.

fortsättning på sidan 12 ►

Margot Wallström har arbetat som FN:s representant i frågor som rör sexuellt våld i konflikter de senaste två åren. ”Det är med ett tyngre hjärta man lämnar ett sådant här uppdrag.”

► – Hur jag var som barn? Jag vet inte riktigt. Kanske lite lillgammal. Det finns en rolig bild av mig när jag är 5 år, men ser ut som 50...

Hon skrattar.

– Jag kunde inte ha haft en bättre uppväxt. Materiellt var det inget överskott, men det fanns en villkorlös kärlek. Vi barn skulle få det bättre, studera och resa och inte behöva arbeta så hårt som våra föräldrar. Och Sverige gick ju som tåget på den tiden. Allt var möjligt, farsan bytte bil, byggde ut sommarstugan. Vi var lyckliga på så vis.

– Mamma var väldigt snäll och tänkte hela tiden på andra. Hon hade alltid en extra tallrik beredd och ofta satt det ju en främmande människa vid middagbordet hos oss. Även om det bara var blöta... Vet ni vad "blöta" är?

När barndomen kommer på tal blir Margot Wallströms sjungande västerbottniska än tydligare. Konsonanterna hålls tillbaka innan de får snubbla ut över varandra.

– Man kokar köttbuljong, som man doppar bröd i och så lägger man ovanpå alltihop en stor klick smör. När man tänker på det – en sådan vidrig maträtt, men oj så gott!

Ställer upp för varandra

I familjen finns också en yngre syster Barbro, som bor i Linköping. De äldre bröderna Sören, Stig och Egon bor alla kvar i trakterna kring Kåge. Man kan anta att de har viss del i att ha danat fram Margot Wallströms oräddhet som vuxen.

– De hade köpt nya boxhandskar och boxades hemma i källaren. Jag var tacksam att slå fram näsblod på, det räckte med ett par gånger. Än i dag blöder jag mycket näsblod och har en stor näsa. Jag tror det kommer från boxningen.

Hon skrattar igen.

– Sedan skulle de fostra en, hämta hem en från danser och så. Men jag älskar mina bröder. Vi kunde bråka, men blev alltid sams innan vi gick och la oss. I vår familj ställer vi alltid upp för varandra och det har skapat en väldig trygghet.

Med sina sex år i folkskola var föräldrarnas dröm att den kvicktänkta lilla Margot skulle bli akademiker. Så blev det inte – men drömmarna överträffades likafullt. Via en karriär inom SSU blev hon redan som 25-åring biträddande civilminister och sedermera kulturminister, socialminister och EU-kommissionär.

Politiska kommentatorer brukar beteckna Margot Wallströms ministerperioder som ganska anonyma. Å andra sidan påpekar de med beundran att hon konsekvent vägrat delta i smutsiga internstrider inom partiet. Många vittnar om hennes enorma förmåga att läsa in ett ämne, att utnyttja sina kontakter, sin charm, envishet och humor.

Margot Wallström vill inte säga så mycket om framtiden, eftersom hon just nu funderar över vad hon vill. "Men jag är nog inte den som kommer att sitta hemma och fnula för mig själv..."

Men det var ironiskt nog som EU-politiker hon blev verkligt folkkär. 2006 var hon Sveriges mest beundrade kvinna, före både kronprinsessan och Carolina Klüft, enligt

"Dessutom finns andra tendenser inom politiken som jag tycker genuint illa om. Ett förtylligande."

Icakurirens årliga Sifundersökning. En del bedömare tror att valet samma år hade fått en annan utgång om Göran Persson lyckats övertala henne att komma hem från Bryssel.

Måste vara ärlig mot sig själv

Fortfarande hoppas många socialdemokrater att hon ska bli den som räddar partiet. Den enda gången som partiledaren Stefan Löfven skruvade på sig i blankkostymen när han intervjuades för Icakuriren i somras (nr 27–28) var när Margots namn kom på tal. Det är en konst att både säga – och inte säga – att hon naturligtvis får precis den post hon vill ha, bara hon kommer tillbaka.

– Många tycker nog att jag har svikit, eftersom jag inte upplevde det som en plikt att återvända, säger Margot Wallström. Det är den vända jag har haft. Samtidigt måste jag vara ärlig mot mig själv. Jag kan inte bli pressad till något, jag måste drivas inifrån, göra någonting som ger mig en kick samtidigt som jag får hjärtklappning av det.

– Dessutom finns andra tendenser inom politiken som jag tycker genuint illa om. Ett förtylligande. Det är snart bara utseende, fokusgrupper, opinionsundersökningar och media som bestämmer vad som är viktigt. Inte att vara en äkta människa. Och det är väl det som stackars Annie Lööf har råkat ut för nu.

Boken "Margot" blev löpsedelstoffs redan innan den nått bokhandeln, tack vare några meningar om hennes problematiska relation till Göran Persson, som "kunde vara extremt elak" och som "gillade att trycka till folk".

Sviker löftet till familjen

Men det är när Margot Wallström uppriktigt berättar om slitningarna inom den egna familjen som det blir verkligt intressant. Hur hon sviker sitt eget löfte till maken Håkan och sönerna om att de efter Bryssel ska flytta hem tillsammans. Om ensamheten i New York och hur hennes tandborste är undanplockad från den vanliga muggen när hon väl hälsar på.

En stark passage i boken handlar om när Margot och Håkan förlorar ett barn, en pojke som bara lever i tre dagar efter förlossningen på grund av ett bräck på diafragman, som också leder till underutvecklade lungor. En pojke som kanske hade överlevt om bara informationen från det första ultraljudet förts vidare till läkaren...

Margot Wallström berättar om sorgen och smärtan, men på ett sällsynt rakt och okonstlat vis. Författaren Bengt Ohlsson drar slutsatsen att hon saknar en inre "svärta".

– Ja, kanske ligger det något i det... Jag är däremot väldigt sentimental, men det är en annan sak. Då kan man snabbt skifta sinnestämning. Jag tror att jag i grunden har en positiv inställning till livet. Jag älskar livet. Det finns så mycket kvar att leva för.

Om framtiden vill hon inte säga så mycket, eftersom hon just nu "funderar över" vad hon vill.

– Men jag är nog inte den som kommer att sitta hemma och fnula för mig själv...

Kanske är det redan klart med ett nytt toppjobb, tänker man när Margot Wallström skynnar i väg i sina svarta Converse. Ett möte med UD väntar. Kanske vill hon bara informera maken före medierna. ■